

Hedensted Kommune har i februar 2011 udstedt miljøgodkendelse til Hundshage Havbrug og As Vig Havbrug, begge beliggende kystnært ved As Vig i hovedvandoplandet Horsens Fjord.

Godkendelsen indebærer, at de to havbrug må fortsætte driften med samme udledningsgrænse for kvælstof og fosfor som hidtil. Der stilles altså ikke krav til nogen form for rensning. Den herved tilladte udledning af næringssalte bliver henholdsvis 8950 kg N/år og 1000 kg P/år for Hundshage Havbrug og 6500 kg N/år og 700 kg P/år for As Vig Havbrug. Endvidere stiller godkendelserne krav til daglig drift, vaccination, medicin og hjælpepestoffer samt driftskontrol og årsrapporter. Der stilles ingen direkte krav til mængden af udledt organisk stof fra havbrugenes netbure (foderrester, urin og fækalier).

Grundlaget for godkendelserne har været høringsudkastet til vandplan for hovedvandoplandet Horsens Fjord, hvori der ikke var anført krav til reduceret udledning fra havbrugene. I høringsudkastet er alene stillet krav til landbruget og krav til spildevandsrensning. Disse krav dækker imidlertid kun 173 t N/år af de 583 t N/år, der supplerende skal fjernes, for at opnå den i Miljømålsloven krævede "økologisk god tilstand" i fjord- og kystområdet inden 2015. Den nuværende tilstand i vandområdet vurderes til "ringe-dårlig". At tilstanden virkelig er ringe bekræftes bl.a. af de talrige sommerhusbeboere og fastboende fra As Vig-området, der skrev protestbreve mod den udvidelse af havbrugene, som disses ejere søgte om i 2010. Over 1000 personer underskrev en protestskrivelse, og en speciel hjemmeside blev oprettet med det formål at orientere om modstanden mod miljøforringelse og øget forurening af As Vig. Også Juelsminde Turistforenings bestyrelse udtrykte stor betænkelighed ved udvidelsen, idet den mente, at det ikke kan udelukkes, at en udvidelse vil få væsentlige, skadelige virkninger for turismen og områdets image som en naturperle med rene badestrande.

Den ringe økologiske tilstand i fjorden og kystområdet skyldes ifølge vandplansudkastet områdets store belastning med N og P, hvilket har ført til store opblomstringer af fytoplankton og makroalger med heraf følgende intensive iltsvind. Dette har haft en negativ indflydelse på ålegræssets udbredelse og på bundfaunaen og har visse år foranlediget en omfattende bunddyrsdød. Store områder af Horsens Fjord og havbunden ud for fjorden og As Vig er desuden blevet skrabet flere gange årligt i mange år i forbindelse med muslingefiskeri, hvilket har påvirket plante- og dyrelivet og mange arters mulighed for genetablering. At skrabningen også foregår i det store Natura 2000-område er helt uforståeligt og næppe i overensstemmelse med EU's miljøregler.

For beboere, sommerhusejere og turister har forringelsen vist sig ved, at badevandskvaliteten er forringet, og den tidligere så store fladfiskebestand er reduceret til praktisk taget nul. Udsatte garn fanger kun krabber og fedtemøg. Det engang så populære stangfiskeri med sandorm fra land eller jolle eksisterer ikke mere.

I miljøgodkendelsen giver kommunen havbrugerne tilladelse til at udnytte en fjernelse af N og P i fangkulturer – tang- og/eller muslingebrug - til øget fiskeproduktion ækvivalent med den indbyggede mængde N og P i det høstede tang- og muslingemateriale. Produktionen kan øges det samme år med det forventede optag i høstudbytte. Dokumentation af forventet og reelt optag skal fremgå af årsrapporten. Den samlede nettoudledning må ikke overstige de tidligere nævnte totale mængder af N og P.

Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Sportsfiskerforbund og As Strandby Grundejerforening har skriftligt klaget til Natur- og Miljøklagenævnet over kommunens afgørelse.

Væsentlige klagepunkter vedrører bl.a. vilkår for brug af medicin og hjælpestoffer, manglende Natura 2000 konsekvensvurderinger, samt det forhold, at fjernelsen af N og P kommer produktionen og ikke vandmiljømålsætningen til gode. En stor del af Horsens Fjord vandområdet er udlagt som et Natura 2000-område (habitat-og fuglebeskyttelsesområde). Området omfatter en del af Horsens yderfjord, havområdet ud til og omkring Endelave og området umiddelbart ud for As Vig. De eksisterende havbrug grænser meget tæt op til dette område.

Såfremt Natur- og Miljøankenævnet afviser de indsendte klager vil Hedensted Kommune give miljøgodkendelse til yderligere tre eksisterende havbrug beliggende i Horsens Fjord nær Hjarnø. Godkendelserne vil give havbrugerne ret til samme N- og P-udledning som hidtil og desuden ret til at øge produktionen i takt med oprettelsen af fangkulturer.

De i miljøgodkendelserne omtalte fangkulturer er baseret på dyrkning af tang eller muslinger, der fæstes på liner, der hænger i vandfasen, fri af bunden. Tangen optager næringssalte og andre i vandet opløste stoffer. Muslinger filtrerer vandet og æder planktonalger og andet fint partikulært stof. Når tang og muslinger høstes, fjernes således bl.a. de i høstmaterialet indbyggede næringssalte. Tang anvendes til mange formål, heriblandt konsum, dyrefoder, kosmetik og som stabilisator i fødevarerindustrien. Muslinger bruges primært til konsum. Godkendelse og placering af anlæggene ligger hos fødevarerdirektoratet, fiskeridirektoratet og kystdirektoratet.

For dyrkning af tang foreligger ikke erfaringer indhentet på danske anlæg i fuld skala. Der forventes dog resultater fra et forsøg ved Hundshage Havbrug. De tal, der anføres i litteraturen vedrørende høstmængde pr arealenhed og indholdet af N og P i tangen, varierer med en faktor 3 - 4 og kan også være meget forskellige fra år til år. Der er altså usikkerhed om nødvendigt dyrkningsareal, men det kan dog siges, at anlæggene er meget pladskrævende. Hvorvidt tangen også optager uacceptable mængder af kobber og medicin, såfremt de placeres tæt ved havbrug, foreligger der ikke oplysninger om. Forudberegning af høstmængden er også usikker, da overbegrøning med hydroider og søpunge kan kvæle tangen, ligesom også vejrforholdene spiller ind. Danske angivelser tyder på, at der ikke dyrkes i månederne august og september, hvor algemassen typisk er størst.

Erfaringerne med dyrkning af muslinger på liner er større i Danmark end erfaringer med dyrkning af tang. Angivelser af arealbehovet pr. fjernet ton N og P er ca. det samme som for tangproduktion.. Væksten og høstudbyttet kan variere fra år til år, bl.a. på grund af overbegrøning af skallerne med søpunge, ligesom edderfugle og skalleslugere kan æde en stor del af muslingerne på linerne. Da muslingerne filtrerer vandet for alger og andre partikler, vil der være mulighed for at de kan optage giftstoffer og medicin fra havbrug, ligesom optag af giftige alger forekommer.

Udover ovennævnte fordele ved etablering af fangkulturer er der dog også nogle uheldige miljøeffekter. Kystnære tangbrug kan skygge for den naturlige bundflora, og anlæggenes drift vil bevirke en større gene af ilanddrevet tang på fjord- og kystområdets badestrande, ligesom bunden under og omkring anlæggene kan blive dækket med rådne tang. Muslingebrugene vil – ligesom havbrugene – bevirke sedimentering af organisk stof (ekskrementer), der vil forårsage et iltfattigt, svovlbrinteholdigt bundområde af ikke ringe størrelsesorden.

De tilladte udvidelser af fiskeproduktionen bevirker således, selvom der etableres kompensationsbrug, en forøget forurening, primært med medicinrester og organisk stof, således at et stadig større bundareal bliver tilslammet, iltfattigt og uden planter og bundlevende dyr. En

fangkultur kan derfor ikke være en fribillet til øget produktion. Fangkulturer kan være en nødvendighed, men placeringen må afvejes med såvel de lokale naturforhold som den lokale rekreative værdi af området.

Horsens yderfjord og tilstødende kystområde As Vig rummer i dag den største koncentration og mængde af havbrug og fangkulturer i landet. Ikke færre end 5 havbrug og 4 muslinge/tangbrug er allerede placeret her. For hvert nyt havbrugsanlæg kommunen giver tilladelse til, skal der etableres et tilsvarende fanganlæg. Begge anlæg giver øget forurening. Området vil desuden blive overbroderet med liner, bøjer og afspærringer, hvilket forringer områdets miljømæssige værdi og vanskeliggør sejladserne.

Allerede nu foreligger der fra ejerne af Hundshage Havbrug en ansøgning om tilladelse til at oprette et nyt havbrug med en kapacitet, der vil bevirke en udledning på 100 t kvælstof pr år. Anlægget skal placeres sydvest for Endelave ud for Sandbjerg Vig. Kvælstofudledningen skal kompenseres ved nye muslinge- og tangbrug. Fiskeridirektoratet er således ansøgt om tilladelse til dyrkning af muslinger ved Gylling Næs og i Horsens Inderfjord samt ved Hundshage. Herudover har Kystdirektoratet givet ansøgeren tilladelse til dyrkning af tang på et 100 ha stort område ved Hjarnø Hage. Alene tangbruget vil således beslaglægge et areal på 2000m x 500m. Tangbruget vil blive placeret i Natura 2000-området!

Hvis ikke der sættes en stopper for anlæg, udover de der findes i dag, vil det rekreativt værdifulde område blive omdannet til et industrielt foretagende, hvor profitten for nogle enkelte er sat i højsædet på bekostning af miljøet. Tusindvis af borgere i oplandet har betalt for renseanlæg til trecifrede millionbeløb, og de betaler fortsat til drift og vedligeholdelse af disse anlæg. Landbruget er pålagt omfattende restriktioner for at begrænse kvælstof- og fosforudledninger og flere krav vil følge efter. Omkring 2500 sommerhusejere betaler grundskyld baseret på bl.a. en vurdering af områdets miljømæssige værdi. Opleves fortsat en forringelse af miljø og vandkvalitet vil det også have en negativ indflydelse på turismen og benyttelsen af sommerhusområdet med heraf følgende reducerede indtægter for forretninger m.v. i området Juelsminde, Glud, Snaptun.

Forhåbentlig vil de miljøansvarlige politikere og myndigheder se nødvendigheden af at sige stop for yderligere udbygning af havbrug og for muslingeskrob i det i forvejen hårdt belastede område.